

2021. I. félév

EUSTRAT

Műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

2021. I. félév

EUSTRAT

Műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Impresszum

**A Nemzeti Közszerológálati Egyetem
Eötvös József Kutatóközpont
Európa Stratégia Kutatóintézet kiadványa**

Szerkesztőbizottság

Bagi Nikoletta Dóra
Pató Viktória Lilla
Schmidt Laura
Tóth Bettina

Lektor

Navracsics Tibor

A szerkesztőség címe: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

A szerkesztőség e-mail-címe: schmidt.laura@uni-nke.hu

Weboldal: <https://eustrat.uni-nke.hu>

Kiadó: Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Ludovika Egyetemi Kiadó

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Olvasószerektők: Gergely Zsuzsánna, Resofszki Ágnes

Korrektor: Bíró Csilla

Tördelőszerkeztő: Fehér Angéla

ISBN 978-963-531-786-8 (elektronikus PDF)

ISBN 978-963-531-787-5 (ePub)

Tartalom

Szerzők rövid szakmai életrajza	5
EUSTRAT Műhelytanulmányok 2021. I. félév	10
<i>Gát Ákos Bence</i> Az Európai Unió 2020-ban VIII. – A jogállamiság-politika előretörése	11
<i>Tárnok Balázs</i> Az Európai Bizottság lesöpörte az asztalról a Minority SafePack kisebbségvédelmi kezdeményezést	16
<i>Gát Ákos Bence</i> Az EU Alapjogi Chartája – a kifogatott instrumentum?	24
<i>Gát Ákos Bence</i> Jogellenes próbálkozás Magyarország és Lengyelország megbüntetésére	27
<i>Tárnok Balázs</i> Vajúdtak a hegyek és egeret szültek – az uniós lobbí átláthatóvá tételének újabb felvonása	30
<i>Gát Ákos Bence</i> Az Európai Bíróság szerepvállalása az uniós jogállamiság-politikában	38
<i>Bence Ákos Gát</i> Charter of Fundamental Rights of the European Union: A Reinterpreted Instrument?	41
<i>Pató Viktória Lilla</i> Az Európai Unió 2020-ban X. – Digitális szakpolitikai összefoglaló	44
<i>Pató Viktória Lilla</i> Nyilvános és ingyenes digitális hálózatok, Magyarország pályázati teljesítménye a WiFi4EU projektben	49
<i>Pató Viktória Lilla</i> Integráció az innováció útján, megalakult az Európai Innovációs Tanács	53
<i>Pató Viktória Lilla</i> „Ez egy boldog nap” – 2021 Digitális Közgyűlés Lisszabonban	60
<i>Pató Viktória Lilla</i> Magyarország igazságügyi rendszerének digitális fejlettsége: tanulságok a 2021-es uniós igazságügyi eredménytábla mutatóiból	64
<i>Áron James Miszlivetz</i> Cybersecurity in the European Union: Possibilities and Perspectives	68
<i>Viktória Lilla Pató</i> How EU Council Pandemic-Trio-Presidency Fosters Artificial Intelligence	73

<i>Bagi Nikoletta Dóra</i>	
Tagállami mozgástér az Európai Szemeszter tükrében – avagy csorbítja-e az Európai Szemeszter a tagállamok önálló gazdaságpolitikáját	78
<i>Tárnok Balázs – Nagy Dénes András</i>	
Folytatódik? A nemzeti régiókról szóló európai polgári kezdeményezés jövője	83
<i>Varga Csilla</i>	
Kettős állampolgárság – az élet hol ad, hol elvesz	89
<i>Tárnok Balázs</i>	
Véget ért a nemzeti régiókról szóló európai polgári kezdeményezés aláírásgyűjtése – mi következik most?	92
<i>Tárnok Balázs</i>	
Újabb pofon a nemzeti kisebbségeknek és az európai értékekbe vetett hitnek az Európai Bizottságtól	100
<i>Balázs Tárnok</i>	
European Commission: Ukraine Must Respect the Rights of National Minorities	104
<i>Kalas Vivien</i>	
Új uniós szintű oktatáspolitikai célok a 2021–2030-as időszakra	109
<i>Kalas Vivien</i>	
Az Európai Unió céljai a digitális oktatás területén – változások és változatlanságok	113
<i>Bagi Nikoletta Dóra – Mislivetz Áron James</i>	
Európai Egyetemek: transznacionális szövetségek és innováció	118
<i>Varga Csilla</i>	
EU–Ukrajna társulási megállapodás: a fejlődés csupán nézőpont kérdése	124
<i>Mislivetz Áron James – Felde András Bence</i>	
Szerbia és az Európai Unió a táguló nyugat-balkáni térségben	127
<i>Bálint Pongrácz</i>	
Three Factors Contributing to the Worsening of Russian–Turkish Relations	140
<i>Petri Bernadett</i>	
Közös uniós független etikai testület víziója az Európai Parlamentben, avagy: „Épelméjű üdülővendégek nem lehet világfürdőhelyet bazírozni”	144
<i>Petri Bernadett</i>	
Vállalati etika járványhelyzetben – felelős vállalatirányítási előírások az uniós jogalkotásban	153
<i>Petri Bernadett</i>	
Képviselői mandátum és frakciótagság – mivel jár a Fidesz-delegáció távozása a néppárti képviselőcsoportból	160
<i>Nagy Dénes András</i>	
Visegrád 30: intézményesül a V4?	166

Tárnok Balázs 2015-ben szerzett jogi diplomát (dr. jur.) a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karán. Erasmus-ösztöndíjas hallgatóként egy évet töltött Hollandiában, a Radboud Egyetemen. 2015-től a PPKE Jog- és Államtudományi Doktori Iskolájának hallgatója, 2020-ban szerzett doktori fokozatot (PhD). Doktori kutatási témája az európai uniós kisebbségvédelem, az európai polgári kezdeményezés és az őshonos nemzeti kisebbségek ebben rejlő lehetőségei. 2018-tól angol fordító szakjogász (LL.M).

2016-tól jogi tanácsadó a Dr. Sobor Ügyvédi Irodában, ahol a Székely Nemzeti Tanács európai polgári kezdeményezésének jogi képviselőjét segítette. 2017-től a Rákóczi Szövetség jogi szakértője, feladata a Minority SafePack polgári kezdeményezés magyarországi aláírásgyűjtési kampányának szakmai koordinálása. 2018-tól a Miniszterelnökség Európai Uniós Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság Uniós Intézményi Kapcsolatokért Felelős Főosztály munkatársa. 2019-től 2020 végéig a Nemzeti Közszerzők Egyetem Nemzetközi Igazgatóság munkáját segítette.

2018-tól a Rákóczi Szövetség alelnöke. Az elmúlt években tanácsadóként segítette a felvidéki Magyar Közösség Pártja munkáját, 2019-ben a párt európai parlamenti képviselőjelöltje.

2020 januárjától a Nemzeti Közszerzők Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézetének (EUSTRAT) tudományos segédmunkatársa. Kutatási területei: európai uniós jog és politika, uniós kisebbségvédelem és kisebbségi jogok, európai polgári kezdeményezés, Visegrádi Együttműködés, civil politikai érdekérvényesítés.

2020-ban elnyerte a Hungary Foundation egyéves amerikai kutatói ösztöndíját, aminek eredményeként 2021. januártól a University of Notre Dame Kellogg Institute for International Studies vendégkutatója. Kutatási témája a civil szervezetek politikai érdekérvényesítő képessége az Európai Unióban és az Amerikai Egyesült Államokban, különös tekintettel a határon túli magyarok érdekében végzett civil érdekérvényesítési (lobbi-) lehetőségekre.

Varga Csilla BA- és MA-diplomáját a Budapesti Corvinus Egyetem nemzetközi tanulmányok szakán szerezte, 2014-től pedig szintén az intézmény doktori hallgatója. Doktori fokozatát 2021-ben szerezte meg, disszertációjának címe *Political Participation and Representation of National Minorities: The Work of Intergovernmental Committees on National Minorities between Hungary and*

Szerzők rövid szakmai életrajza

Its Neighbors. Egyetemi tanulmányai alatt szakmai gyakorlatot szerzett a Kisebbségi Jogvédő Intézetben, több minisztériumban, illetve külföldön a berlini Szociális-Kulturális Intézetben, a bécsi Igazságügyi Minisztériumban és az Európai Parlamentben is.

A mesterképzés befejezése után az Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Büntetőjogi és Emberi Jogi Főosztályán, majd a Miniszterelnökség Nemzetközi Helyettes Államtitkárságán dolgozott, jelenleg pedig a Külgazdasági és Külügyminisztérium Magyarország szomszédságpolitikájának fejlesztéséért felelős miniszteri kabinetének munkatársa. Emellett 2020 januárjától a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen működő Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézetének kutatója, illetve részt vett egyes, az MTA Kisebbségkutató Intézetének kutatási projektjeiben is. Kutatása során kiemelten foglalkozott és foglalkozik a nemzeti kisebbségek identitásával és jogaival, Magyarország és a szomszédos országok között működő kisebbségi vegyes bizottságok munkájával, magyar szomszédságpolitikával, nemzetpolitikával és egyes nemzetközi intézmények nemzeti kisebbségekkel kapcsolatos politikájával.

EU–Ukrajna társulási megállapodás: a fejlődés csupán nézőpont kérdése

Az Európai Parlament február 11-én fogadta el az Ukrajna és az Európai Unió közötti társulási megállapodás végrehajtásáról szóló jelentést [Az Európai Parlament 2021. február 11-i állásfoglalása az EU–Ukrajna társulási megállapodás végrehajtásáról, 2019/2202(INI)]. A 2017. szeptember 1-jén megkezdett társulási megállapodás alapját a szabadkereskedelmi térség kialakítása jelenti, illetve a gazdasági kapcsolatok megerősítésén túl elősegíti a politikai kapcsolatok elmélyítését és az EU és Ukrajna közötti közös értékek tiszteletét is.

Az EP által elfogadott jelentés alapján Ukrajnának, bár jelentős előrelépést tett a társulási megállapodással kapcsolatos kötelezettségvállalások végrehajtása és az Unióval való integráció terén, még számos reformot teljesítenie kell, például a jogállamiság, a jó kormányzás és a korrupció elleni küzdelem területén. Ezeket az említett reformokat többek között a belső intézményi instabilitás és ellentmondások, a korlátozott erőforrások, a világválság, az igazságügyi és gazdasági intézmények függetlenségének hiánya, valamint az igazságszolgáltatás szelektív alkalmazása is hátráltatja. A jelentés megemlíti a NATO–Ukrajna Bizottság 2019. október 31-i együttes nyilatkozatát, amely felszólítja Ukrajnát, hogy tegyen eleget nemzetközi kötelességeinek és kötelezettségvállalásainak, és tartsa tiszteletben az emberi és kisebbségi jogokat, valamint maradéktalanul hajtsa végre a Velencei Bizottság oktatási törvényre vonatkozó ajánlásait és következtetéseit. Emellett Ukrajna gazdasága szempontjából fontosnak tartja fenntartani a stabilitást, eleget téve az IMF által támasztott kötelezettségvállalásoknak és végrehajtva az EU középtávú strukturális politikáit, valamint biztosítva az erős és független Ukrán Nemzeti Bankot. A jelentés kiemeli azt is, hogy Ukrajnában a sajtó- és médiaszabadság jelentős reformjára, a szerkesztői függetlenség ösztönzésére, az újságírók elleni erőszakos bűncselekmények megszüntetésére van szükség, mivel a médiát továbbra is nagyban befolyásolják az oligarchikus médiatulajdonosok. A nemek közötti egyenlőtlenség területén is javításokra szorul a helyzet az országban, hiszen a törvény előtti egyenlőség nem jelent tényleges egyenlőséget, a nők a gyakorlatban továbbra is jelentős akadályokba ütköznek, különösen a munkahelyeken,

illetve az LGBTQI-személyek és a feminista aktivisták gyűlöletbeszédnek és erőszakos támadásoknak vannak kitéve, a romák diszkriminációja pedig szintén nagy méreteket ölt. A jelentés szerint a szabadkereskedelmi megállapodás megkísérelte, hogy Ukrajna nemzeti jogrendszerét és normáit az uniós jogrendszerhez és normákhoz közelítse, azonban azok gyakorlati alkalmazása továbbra sem kielégítő, illetve az ország, bár ratifikálta a legfontosabb nemzetközi jogi okmányokat, továbbra sem alkalmazza azokat.

Az EU felhívja Ukrajna figyelmét a jelentésben arra, hogy Ukrajnára a számára nyújtott uniós támogatásokkal összefüggésben szigorú feltételrendszer is vonatkozik, illetve újra elkötelezettséget kell tanúsítania a reformok és az uniós elvekhez való ragaszkodás iránt. Ugyanakkor a dokumentum üdvözli az Ukrajna által a társulási megállapodásban foglalt, az ország kötelezettségvállalásainak teljesítése terén elért fejleményeket, különösen a mezőgazdaság, az energia, a bankszektor, a decentralizáció, a digitális gazdaság, a környezetvédelem és a választási eljárások területén, azonban megjegyzi, hogy a társulási megállapodás felülvizsgálati mechanizmusa szerint a társulási megállapodás végrehajtásával kapcsolatos feladatoknak 2019-ben csak 37%-a valósult meg. Ezzel összefüggésben az EU hangsúlyozza, hogy az általa nyújtott politikai, technikai és pénzügyi támogatás szintje attól függ, hogy Ukrajna milyen mértékben teljesíti az Unió és tagállamai felé tett, különösen a reformfolyamattal, az emberi jogok tiszteletben tartásával, a kisebbségekkel és az alapvető szabadságokkal, valamint a valódi és hatékony jogállamiság megteremtésével kapcsolatos kötelezettségvállalásait.

Fontos kitérni az ukrán állam reakcióira is a fenti jelentéssel összefüggésben, mivel a hazai kommunikációban, sajtóban az ukrán kormány az EU-val történő tárgyalások eredményeit emeli ki, az egyes, EU által támasztott feltételeket, hiányosságokat és kritikákat nem hangoztatják. Az ukrán Külügyminisztérium február 11-én, a jelentés elfogadásával kapcsolatosan kiadott közleményében a pozitív fejlemények között kiemeli, hogy a jelentés szerint az Európai Parlament feltétel nélküli prioritása továbbra is Ukrajna függetlenségének, szuverenitásának és területi integritásának a támogatása. Emellett a közlemény főként a jelentésben az oroszok Ukrajna elleni agresszióját hangsúlyozza, amelyet az EP dokumentuma valóban elítél, azonban erre az Ukrán Külügyminisztérium által kiadott közlemény aránytalan hangsúlyt fektet, miközben egyéb, más fontos kívánalmakat nem említ. A közlemény kiemeli, hogy az Európai Parlament határozottan elítéli Oroszország Ukrajna elleni folyamatos agresszióját, ideértve a Krím Autonóm Köztársaság és Szevasztopol város ideiglenes megszállását. Ukrajna ezzel összefüggésben hálás az Európai

Parlament tagjainak, akik elítélték Oroszország destabilizációs akcióit, katonai jelenlétét Ukrajnában, a Krím militarizálását és Oroszországnak a Kercsi-szoros fölötti ellenőrzés megragadására irányuló törvénytelen cselekedeteit, ideértve az Ukrajna beleegyezése nélküli hídépítést.

A közlemény azt is tartalmazza, hogy az Európai Parlament ismételten elismerte Ukrajna jogát arra, hogy az Európai Unióról szóló Szerződés 49. cikkelye alapján benyújthatja az uniós tagságra vonatkozó kérelmét, a koppenhágai kritériumok és a demokrácia, az alapvető szabadságjogok, az emberi jogok és a kisebbségi jogok, valamint a jogállamiság elveinek betartása mellett, illetve megállapítja, hogy Ukrajna jelentős előrelépést tett az Európai Unióval kötött társulási és integrációs megállapodás szerinti kötelezettségei teljesítése terén. Az ukrán fél emellett figyelembe vette a folyamatban lévő reformok befejezésének szükségességére vonatkozó ajánlásokat, különösen a jogállamiság, a jó kormányzás és a korrupció elleni küzdelem területén. A közlemény szerint a jelentés bizonyítja a társulási megállapodás végrehajtási folyamatának sikerességét és az Európai Parlament határozott támogatását Ukrajna és az EU közötti integráció további elmélyítése érdekében.

Az Ukrán Legfelsőbb Tanács hivatalos honlapján szintén beszámol a fenti jelentés elfogadásáról, amellyel kapcsolatban összefoglalja, hogy a dokumentum Legfelsőbb Tanács és bizottságai általi aprólékos áttekintésére, elemzésére van szükség. A Tanács elnökhelyettesének álláspontja szerint a jelentés legfőbb üzenete, hogy Ukrajna európai célkitűzései megalapozottak, és benyújthatja kérelmét az uniós tagságra vonatkozóan, azonban azt is megismétli, hogy az országnak eleget kell tennie a demokratikus elveknek, alapvető szabadságoknak, emberi jogoknak és jogállamiságnak. Az elnökhelyettes azt is említette, hogy az EP felhívta Ukrajna figyelmét a római statútum és az isztambuli egyezmény ratifikálásának fontosságára. Az EP jelentése továbbá többször kiemelte azt a „turbó üzemmódot”, amely 2019-ben negatívan befolyásolta az ukrán törvények, jogszabályok minőségét, és felhívta az ország figyelmét a hasonló folyamatok elkerülésére, amit a Legfelsőbb Tanács is megerősít. A Tanács elnökhelyettese szerint Ukrajnának szükséges gazdaságilag is fejlődnie a társulási megállapodás tartalmával összefüggésben, illetve amennyiben az ország „elkészíti ezeket a házi feladatokat”, és eléri az EU sztenderdjeit, nagyon gyorsan az EU többi tagállamához hasonló szintre kerülhet.

2021. február 18.

Az EUSTRAT Műhelytanulmányok a Nemzeti Közszerológati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet munkatársainak azon gyorsjelentéseit tartalmazza, amelyek meghaladják egy blogbejegyzés terjedelmét, tanulmányok előtanulmányaiként szolgálnak. Célunk, hogy minél aktuálisabb témákat dolgozzunk fel kutatási részeredmények bemutatásával. Az elemzések az Európai Bizottság struktúrájának megfelelően a magyarországi viszonylatban is kiemelten kezelt szakpolitikákat fogják össze, úgymint a biztonság- és védelempolitika, a demokrácia és jogállamiság, a digitalizáció, a gazdaság és pénzügy, a kisebbségpolitika, az oktatás és kultúra, valamint a szomszédsg- és bővítéspolitika.

A tanulmánykötetet ajánlom az Európai Unió iránt érdeklődő szakmai közvélemény számára, amely az európai integrációról való intenzívebb kommunikációt szolgálja magyar és angol nyelven egyaránt.

The EUSTRAT Working Papers contains quick reports from the researchers of the Europe Strategy Research Institute of the Eötvös József Research Center at the University of Public Service, which exceed the scope of a blog post, and serve as preliminary studies. Our goal is to process current topics by presenting partial research results. In line with the structure of the European Commission, the analyses bring together policies that are a priority in Hungary, such as security and defence policy, democracy and the rule of law, digitalisation, economy and finance, minority policy, education and culture, neighbourhood and enlargement policy.

I recommend the working papers to the professional public interested in the European Union, which serves for more intensive communication about European integration in both Hungarian and English languages.